

પ્રશ્ન 1(અ) [3 ગુણ]

અલગોરીધમ વ્યાખ્યાયિત કરો. અલગોરીધમનાં ફાયદા શું છે?

જવાબ:

અલગોરીધમ એ ચોક્કસ સમસ્યાને ઉકેલવા માટે પગલાઓના ક્રમબદ્ધ સમૂહ અથવા નિયમોનો સેટ છે.

અલગોરીધમના ફાયદા:

- **સ્પષ્ટતા:** સ્પષ્ટ, અસંદિગ્ધ સૂચનાઓ પ્રદાન કરે છે
- **કાર્યક્ષમતા:** સમય અને સંસાધનોને અનુકૂળ બનાવવામાં મદદ કરે છે
- **પુનઃઉપયોગ:** સમાન સમસ્યાઓ માટે વારંવાર ઉપયોગ કરી શકાય છે
- **ચકાસણી:** અમલીકરણ પહેલાં પરીક્ષણ અને ડિબગ કરવું સરળ
- **સંદેશાવ્યવહાર:** ઉકેલને સંદેશાવ્યવહાર કરવા માટે બ્લુપ્રિન્ટ તરીકે કામ કરે છે

મેમરી ટ્રીક: "CERVC" (Clarity, Efficiency, Reusability, Verification, Communication)

પ્રશ્ન 1(બ) [4 ગુણ]

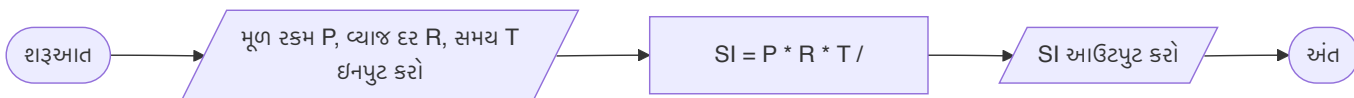
ફ્લોચાર્ટનો ઉપયોગ કરીને સમસ્યા ઉકેલવાના નિયમો શું છે? સાદું વ્યાજ શોધવા માટેનો ફ્લોચાર્ટ ડીઝાઇન કરો.

જવાબ:

ફ્લોચાર્ટનો ઉપયોગ કરીને સમસ્યા ઉકેલવાના નિયમો:

- **યોગ્ય સિમ્બોલ:** વિવિધ ઓપરેશન માટે માનક સિમ્બોલનો ઉપયોગ કરવો
- **દિશાનો પ્રવાહ:** હંમેશા ઉપરથી નીચે, ડાબેથી જમણે સ્પષ્ટ પ્રવાહ જાળવવો
- **એક એન્ટ્રી/એક્ઝિટ:** સ્પષ્ટ શરૂઆત અને અંત બિંદુ હોવા જોઈએ
- **સ્પષ્ટતા:** પગલાં સ્પષ્ટ અને સંક્ષિપ્ત રાખવા
- **સુસંગતતા:** વિગતોનું સુસંગત સ્તર જાળવવું

સાદું વ્યાજ ગણતરી માટેનો ફ્લોચાર્ટ:

મેમરી ટ્રીક: "PDRSC" (Proper symbols, Direction flow, Required entry/exit, Simplicity, Consistency)

પ્રશ્ન 1(ક) [7 ગુણ]

પાયથોનનાં અસાઇમેટ ઓપરેટરની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ અસાઇમેટ ઓપરેટરોની કામગીરી દર્શાવવા માટે પાયથોન કોડ બનાવો.

જવાબ:

પાયથોન અસાઇમેટ ઓપરેટર્સ:

ઓપરેટર	ઉદાહરણ	સમકક્ષ
=	x = 5	x = 5
+=	x += 5	x = x + 5
-=	x -= 5	x = x - 5
*=	x *= 5	x = x * 5
/=	x /= 5	x = x / 5
%=	x %= 5	x = x % 5
//=	x //= 5	x = x // 5
**=	x **= 5	x = x ** 5
&=	x &= 5	x = x & 5
=	x = 5	x = x 5
^=	x ^= 5	x = x ^ 5
>>=	x >>= 5	x = x >> 5
<<=	x <<= 5	x = x << 5

અસાઇમેન્ટ ઓપરેટર્સ દર્શાવતો કોડ:

```
# અસાઇમેન્ટ ઓપરેટર્સનું પ્રદર્શન
num = 10
print("પ્રારંભિક મૂલ્ય:", num)

# += ઓપરેટરનો ઉપયોગ
num += 5
print("+= 5 પછી:", num) # આઉટપુટ: 15

# -= ઓપરેટરનો ઉપયોગ
num -= 3
print("-= 3 પછી:", num) # આઉટપુટ: 12

# *= ઓપરેટરનો ઉપયોગ
num *= 2
print("*= 2 પછી:", num) # આઉટપુટ: 24
```

મેમરી ટ્રીક: "VALUE" (Variable Assignment is Like Updating Existing values)

પ્રશ્ન 1(ક) OR [7 ગુણ]

પાયથોનનાં ડેટા ટાઇપ્સની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ ડેટા ટાઇપ્સને ઓળખવા માટેનો પાયથોન કોડ બનાવો.

જવાબ:

પાયથોન ડેટા ટાઇપ્સ:

ડેટા ટાઇપ	વર્ણન	ઉદાહરણ
int	ઇન્ટીજર (પૂર્ણાંક સંખ્યાઓ)	42
float	ફ્લોટિંગ પોઇન્ટ (દશાંશ)	3.14
str	સ્ટ્રિંગ (ટેક્સ્ટ)	"Hello"
bool	બૂલિયન (True/False)	True
list	ક્રમિક, પરિવર્તનશીલ સંગ્રહ	[1, 2, 3]
tuple	ક્રમિક, અપરિવર્તનીય સંગ્રહ	(1, 2, 3)
set	અક્રમિક સંગ્રહ	{1, 2, 3}
dict	કી-વેલ્યુ જોડી	{"name": "John"}
complex	કોમ્પ્લેક્સ નંબર	2+3j
NoneType	None દર્શાવે છે	None

ત્રણ ડેટા ટાઇપ્સ ઓળખવા માટેનો કોડ:

```
# ડેટા ટાઇપ્સ ઓળખવાનો પ્રોગ્રામ
def identify_data_type(value):
    data_type = type(value).__name__
    print(f"મૂલ્ય: {value}")
    print(f"ડેટા ટાઇપ: {data_type}")
    print("-" * 20)

# 3 અલગ-અલગ ડેટા ટાઇપ્સ સાથે ટેસ્ટિંગ
identify_data_type(42)           # Integer
identify_data_type(3.14)        # Float
identify_data_type("Hello World") # String

# આઉટપુટ:
# મૂલ્ય: 42
# ડેટા ટાઇપ: int
# -----
# મૂલ્ય: 3.14
# ડેટા ટાઇપ: float
# -----
# મૂલ્ય: Hello World
# ડેટા ટાઇપ: str
# -----
```

મેમરી ટ્રીક: "TYPE-ID" (Tell Your Python Elements - Identify Data)

પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]

સ્યુડોકોડ વ્યાખ્યાયિત કરો. કોઈપણ બે સંખ્યા માંથી સૌથી નાની સંખ્યા શોધવા માટે સ્યુડોકોડ લખો.

જવાબ:

સ્યુડોકોડ એ એલ્ગોરિથમનું ઉચ્ચ-સ્તરીય વર્ણન છે જે પ્રોગ્રામિંગ ભાષાના માળખાકીય સંકેતોનો ઉપયોગ કરે છે પરંતુ મશીન વાંચન કરતાં માનવ વાંચન માટે ડિઝાઇન કરેલ છે.

બે સંખ્યાઓમાંથી સૌથી નાની શોધવા માટે સ્યુડોકોડ:

```
BEGIN
    INPUT first_number, second_number
    IF first_number < second_number THEN
        smallest = first_number
    ELSE
        smallest = second_number
    END IF
    OUTPUT smallest
END
```

મેમરી ટ્રીક: "RISE" (Read Input, Select smallest, Echo result)

પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]

યુઝર્સ પાસેથી ત્રણ ઇનપુટ વાંચો અને સંખ્યાઓની સરેરાશ શોધવા માટેનો પાયથોન કોડ વિકસાવો.

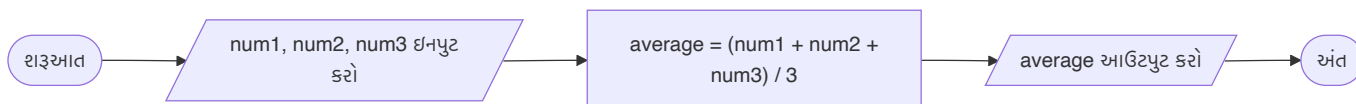
જવાબ:

```
# ત્રણ સંખ્યાઓની સરેરાશ ગણવા માટેનો પ્રોગ્રામ
# વપરાશકર્તા પાસેથી ત્રણ સંખ્યાઓ લો
num1 = float(input("પ્રથમ સંખ્યા દાખલ કરો: "))
num2 = float(input("બીજી સંખ્યા દાખલ કરો: "))
num3 = float(input("ત્રીજી સંખ્યા દાખલ કરો: "))

# સરેરાશની ગણતરી
average = (num1 + num2 + num3) / 3

# પરિણામ દર્શાવો
print(f"{num1}, {num2}, અને {num3}ની સરેરાશ: {average}")
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "I-ADD-D" (Input three, ADD them up, Divide by 3)

પ્રશ્ન 2(ક) [7 ગુણ]

દાખલ કરેલ સંખ્યા prime છે કે નહીં તે બતાવવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ:

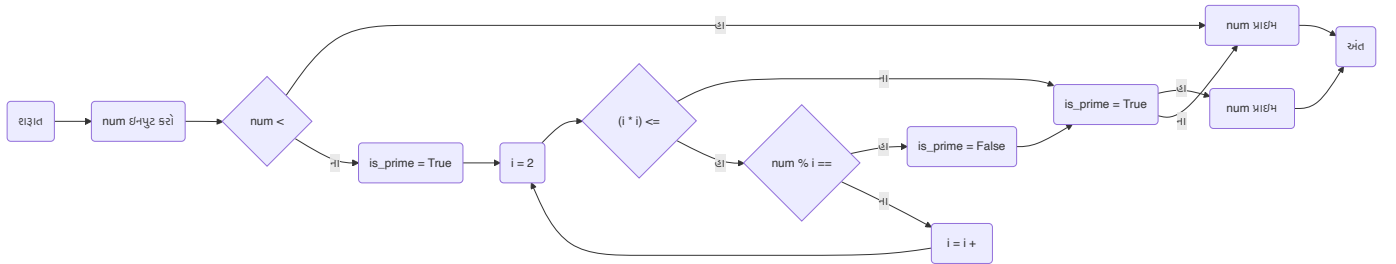
```
# સંખ્યા પ્રાપ્ત છે કે નહીં તે તપાસવાનો પ્રોગ્રામ
# વપરાશકર્તા પાસેથી સંખ્યા લો
num = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))

# 2થી ઓછી સંખ્યા છે કે નહીં તપાસો
if num < 2:
    print(f"{num} એક પ્રાપ્ત સંખ્યા નથી")
else:
    # is_prime ને True તરીકે આરંભો
    is_prime = True

    # 2 થી sqrt(num) સુધી તપાસો
    for i in range(2, int(num**0.5) + 1):
        if num % i == 0:
            is_prime = False
            break

    # પરિણામ દર્શાવો
    if is_prime:
        print(f"{num} એક પ્રાપ્ત સંખ્યા છે")
    else:
        print(f"{num} એક પ્રાપ્ત સંખ્યા નથી")
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "PRIME" (Positive number, Range check from 2 to $\sqrt{n}$, If divisible it's Multiple, Else it's prime)

પ્રશ્ન 2(અ) OR [3 ગુણ]

ફ્લોચાર્ટ અને એલ્ગોરિથમ વચ્ચેનો તફાવત લખો.

જવાબ:

ફ્લોચાર્ટ	એલ્ગોરિથમ
માનક સિમ્બોલ અને આકારોનો ઉપયોગ કરીને દૃશ્ય પ્રતિનિધિત્વ	લેખિત વર્ણન માળખાકીય ભાષાનો ઉપયોગ કરીને
ગ્રાફિકલ પ્રકૃતિને કારણે સમજ્યું સરળ	સિન્ટેક્સ અને શબ્દાવલીનું જ્ઞાન જરૂરી
તાર્કિક પ્રવાહ અને સંબંધોને સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે	ક્રમિક ક્રમમાં વિગતવાર પગલાં પ્રદાન કરે
બનાવવા માટે સમય-લેતી પરંતુ સમજવા માટે સરળ	ઝડપથી ડ્રાફ્ટ પરંતુ સમજવામાં મુશ્કેલ હોઈ શકે
ફેરફાર કરવા કે અપડેટ કરવા વધુ મુશ્કેલ	ફેરફાર કરવા કે અપડેટ કરવા વધુ સરળ

મેમરી ટ્રીક: "VITAL" (Visual vs Textual, Interpretation ease, Time to create, Alteration flexibility, Logical representation)

પ્રશ્ન 2(બ) OR [4 ગુણ]

નીચેનાં કોડનું આઉટપુટ શું છે?

```
x=10
y=2
print (x*y)
print (x ** y)
print (x//y)
print (x % y)
```

જવાબ:

ઓપરેશન	સમજૂતી	આઉટપુટ
$x*y$	ગુણાકાર: 10×2	20
$x**y$	ઘાતાર્ક: 10^2	100
$x//y$	પૂર્ણાંક ભાગાકાર: $10 \div 2$	5
$x\%y$	મોડ્યુલસ (શેષ): $10 \div 2$	0

મેમરી ટ્રીક: "MEMO" (Multiply, Exponent, Modulo, Operations)

પ્રશ્ન 2(ક) OR [7 ગુણ]

નીચેની પેટર્ન દર્શાવવા પાયથોન કોડ લખો:

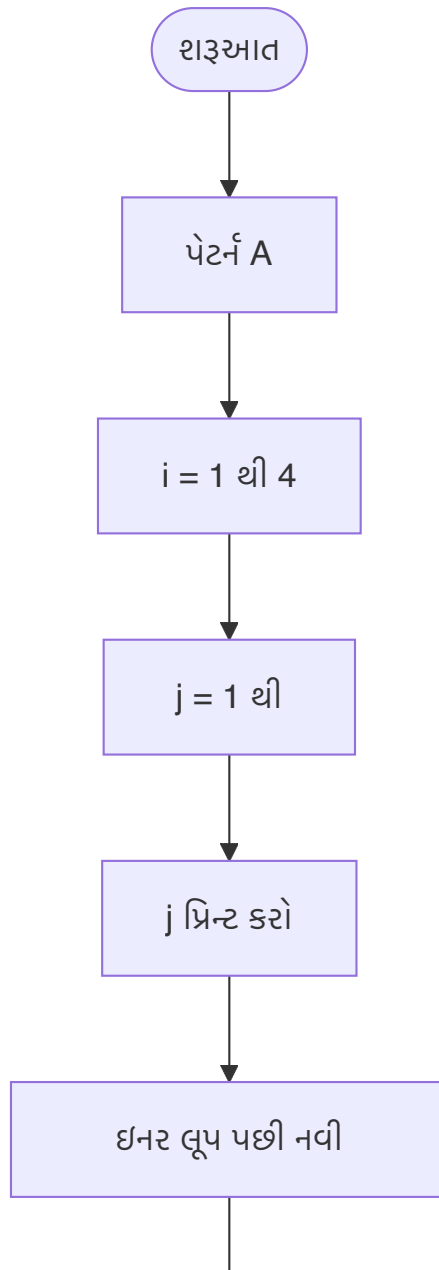
A)	B)
1	* * * *
1 2	* * *
1 2 3	* *
1 2 3 4	*

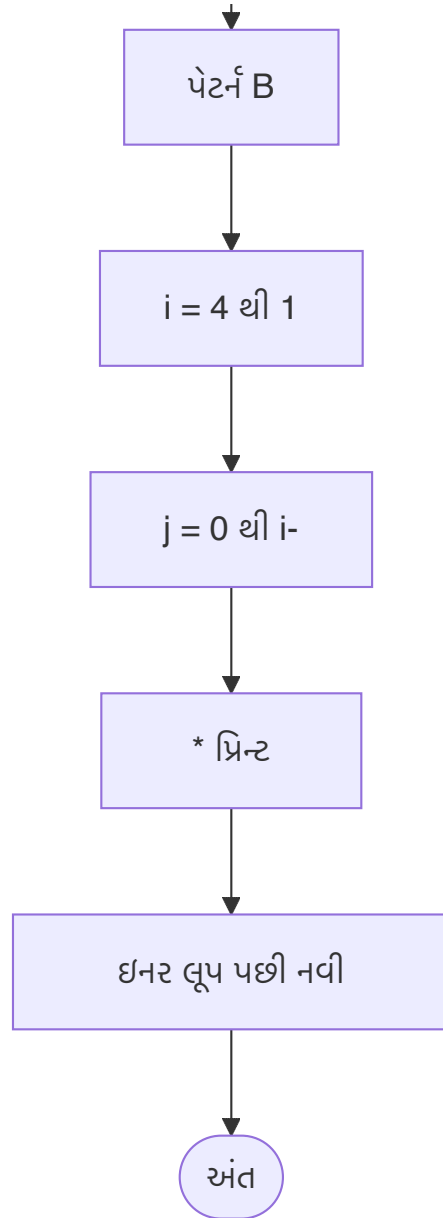
જવાબ:

```
# પેટર્ન A: સંખ્યા પેટર્ન
print("પેટર્ન A:")
for i in range(1, 5):
    for j in range(1, i + 1):
        print(j, end=" ")
    print()

# પેટર્ન B: તારા પેટર્ન
print("\nપેટર્ન B:")
for i in range(4, 0, -1):
    for j in range(i):
        print("*", end=" ")
    print()
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "LOOP-NED" (Loop Outer, Order Pattern, Nested loops, End with newline, Display)

પ્રશ્ન 3(અ) [3 ગુણ]

જરૂરી ઉદાહરણો સાથે **break statement**નાં ઉપયોગનું વર્ણન કરો.

જવાબ:

break સ્ટેટમેન્ટનો ઉપયોગ લૂપને વચ્ચેથી સમાપ્ત કરવા માટે થાય છે, જ્યારે કોઈ ચોક્કસ શરત પૂરી થાય.

ઉદાહરણ:

```
# લિસ્ટમાં પ્રથમ વિષમ સંખ્યા શોધવી
numbers = [2, 4, 6, 7, 8, 10]
for num in numbers:
    if num % 2 != 0:
        print(f"વિષમ સંખ્યા મળી: {num}")
        break
print(f"{num} તપાસી રહ્યા છીએ")
```


આઉટપુટ:

2 તપાસી રહ્યા છીએ
 4 તપાસી રહ્યા છીએ
 6 તપાસી રહ્યા છીએ
 વિષમ સંખ્યા મળી: 7

મેમરી ટ્રીક: "EXIT" (EXecute until condition, Immediately Terminate)

પ્રશ્ન 3(બ) [4 ગુણ]

યોગ્ય ઉદાહરણ સાથે if...else statement સમજાવો.

જવાબ:

if...else સ્ટેટમેન્ટ એ એક કન્ડિશનલ સ્ટેટમેન્ટ છે જે નિર્દિષ્ટ શરત True કે False હોવાના આધારે અલગ-અલગ કોડ બ્લોક્સ એક્ઝિક્યુટ કરે છે.

સિન્ટેક્સ:

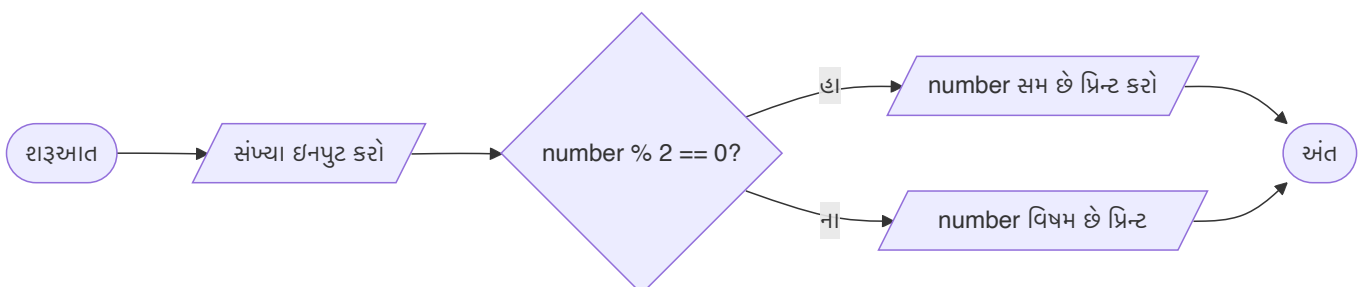
```
if શરત:
    # જો શરત True હોય તો આ કોડ એક્ઝિક્યુટ થશે
else:
    # જો શરત False હોય તો આ કોડ એક્ઝિક્યુટ થશે
```

ઉદાહરણ:

```
# સંખ્યા સમ છે કે વિષમ તે તપાસવું
number = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))

if number % 2 == 0:
    print(f"{number} એક સમ સંખ્યા છે")
else:
    print(f"{number} એક વિષમ સંખ્યા છે")
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "CITE" (Check condition, If True Execute this, Else execute that)

પ્રશ્ન 3(ક) [7 ગુણ]

0 થી N સંખ્યા સુધીની ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રિન્ટ કરવા માટે યુઝર ડેફાઇન ફંક્શન બનાવો જેમાં N એ પૂર્ણાંક સંખ્યા છે અને આરગ્યુમેન્ટ તરીકે પાસ થાય છે.

જવાબ:

```
# ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રિન્ટ કરવા માટેનું ફંક્શન
def print_fibonacci(n):
    """
    0 થી n સુધીની ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રિન્ટ કરે છે
    આરગ્યુમેન્ટ:
        n: ઉપરની લિમિટ (inclusive)
    """
    # પ્રથમ બે પદો ઇનિશિયલાઇઝ કરો
    a, b = 0, 1

    # n માન્ય છે કે નહીં તે તપાસો
    if n < 0:
        print("કૃપા કરીને એક ડકારાત્મક સંખ્યા દાખલ કરો")
        return

    # ફીબોનાકી શ્રેણી પ્રિન્ટ કરો
    print(n, "સુધીની ફીબોનાકી શ્રેણી:")

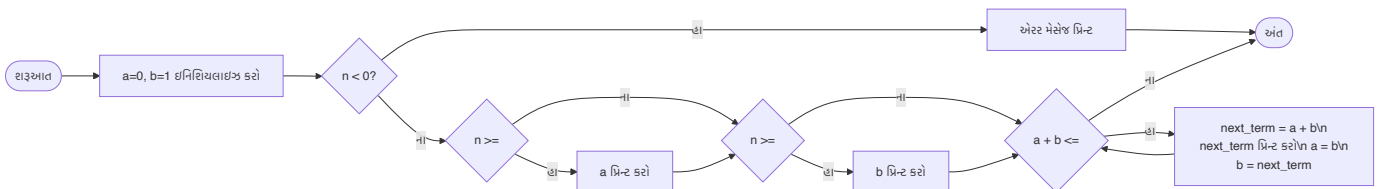
    if n >= 0:
        print(a, end=" ") # પ્રથમ પદ પ્રિન્ટ કરો

    if n >= 1:
        print(b, end=" ") # બીજો પદ પ્રિન્ટ કરો

    # બાકીની શ્રેણી બનાવો અને પ્રિન્ટ કરો
    while a + b <= n:
        next_term = a + b
        print(next_term, end=" ")
        a, b = b, next_term

# ફંક્શનનું ટેસ્ટિંગ
print_fibonacci(55)
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "FIBER" (First terms set, Initialize variables, Build next term, Echo results, Repeat until limit)

પ્રશ્ન 3(અ) OR [3 ગુણ]

જરૂરી ઉદાહરણો સાથે continue statementનાં ઉપયોગનું વર્ણન કરો.

જવાબ:

continue સ્ટેટમેન્ટનો ઉપયોગ લૂપની વર્તમાન ઇટરેશન છોડીને આગળની ઇટરેશન પર જવા માટે થાય છે.

ઉદાહરણ:

```
# 1 થી 10 સુધીની માત્ર વિષમ સંખ્યાઓ પ્રિન્ટ કરવી
for i in range(1, 11):
    if i % 2 == 0:
        continue # સમ સંખ્યાઓ છોડી દો
    print(i)
```

આઉટપુટ:

```
1
3
5
7
9
```

મેમરી ટ્રીક: "SKIP" (Skip current iteration, Keep looping, Ignore remaining statements, Proceed to next iteration)

પ્રશ્ન 3(બ) OR [4 ગુણ]

ઉદાહરણ સાથે For loop statement સમજાવો.

જવાબ:

For લૂપનો ઉપયોગ કોઈ સિક્વન્સ (જેમ કે લિસ્ટ, ટપલ, સ્ટ્રિંગ) કે અન્ય ઇટરેબલ ઓબ્જેક્ટ પર ઇટરેશન કરવા અને દરેક આઇટમ માટે કોડનો બ્લોક એક્ઝિક્યુટ કરવા માટે થાય છે.

સિન્ટેક્સ:

```
for વેરિએબલ in સિક્વન્સ:
    # દરેક આઇટમ માટે એક્ઝિક્યુટ થનાર કોડ
```

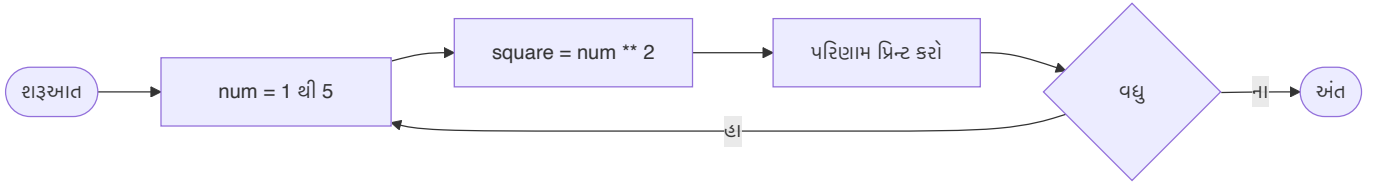
ઉદાહરણ:

```
# 1 થી 5 સુધીની સંખ્યાઓના વર્ગ પ્રિન્ટ કરવા
for num in range(1, 6):
    square = num ** 2
    print(f"{num}નો વર્ગ {square} છે")
```

આઉટપુટ:

```
1નો વર્ગ 1 છે
2નો વર્ગ 4 છે
3નો વર્ગ 9 છે
4નો વર્ગ 16 છે
5નો વર્ગ 25 છે
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "FIRE" (For each Item, Run commands, Execute until end)

પ્રશ્ન 3(ક) OR [7 ગુણ]

ચુસ્ત ડિઝાઇન ફંક્શનની મદદથી આપેલ નંબર આર્મસ્ટ્રોંગ નંબર છે કે પેલિન્ડ્રોમ તે નિર્ધારિત કરવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ:

```

# સંખ્યા આર્મસ્ટ્રોંગ નંબર છે કે નહીં તે તપાસવાનું ફંક્શન
def is_armstrong(num):
    # ડિજિટ્સની સંખ્યા ગણવા માટે સ્ટ્રિંગમાં રૂપાંતરિત કરો
    num_str = str(num)
    n = len(num_str)

    # દરેક ડિજિટને n ઘાત પર ઊંચકી તેનો સરવાળો કરો
    sum_of_powers = sum(int(digit) ** n for digit in num_str)

    # સરવાળો મૂળ સંખ્યા સાથે સરખાવો
    return sum_of_powers == num

# સંખ્યા પેલિન્ડ્રોમ છે કે નહીં તે તપાસવાનું ફંક્શન
def is_palindrome(num):
    # સ્ટ્રિંગમાં રૂપાંતરિત કરો
    num_str = str(num)

    # સ્ટ્રિંગ તેના રિવર્સ સાથે સરખાવો
    return num_str == num_str[::-1]

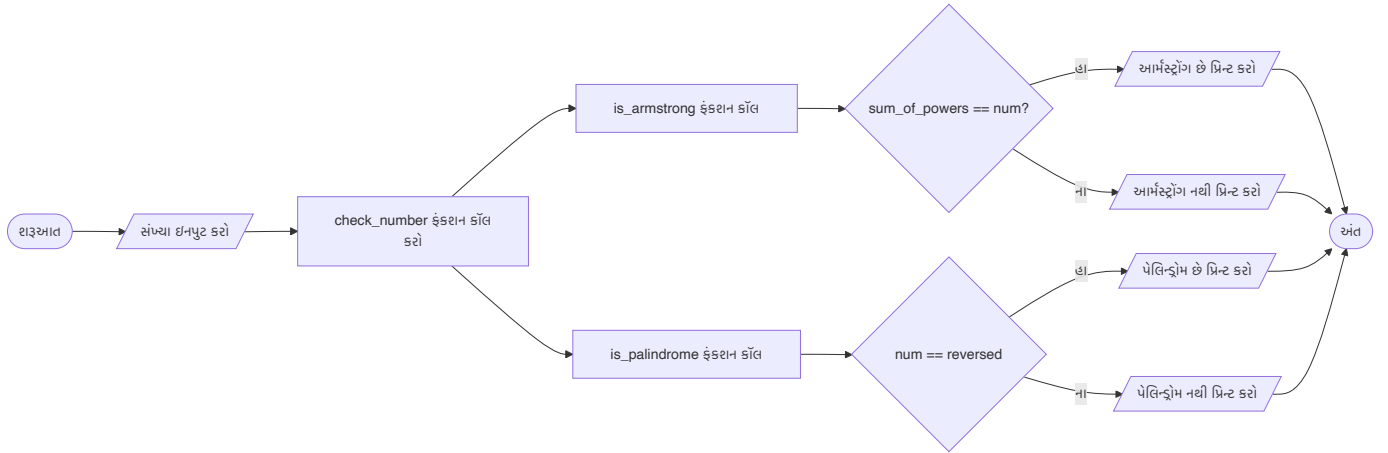
# બંને સ્થિતિઓ તપાસવા માટેનું મુખ્ય ફંક્શન
def check_number(num):
    if is_armstrong(num):
        print(f"{num} એક આર્મસ્ટ્રોંગ નંબર છે")
    else:
        print(f"{num} એક આર્મસ્ટ્રોંગ નંબર નથી")

    if is_palindrome(num):
        print(f"{num} એક પેલિન્ડ્રોમ છે")
    else:
        print(f"{num} એક પેલિન્ડ્રોમ નથી")

# ફંક્શનનું ટેસ્ટિંગ
number = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))
check_number(number)

```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "APC" (Armstrong check: Power sum of digits, Palindrome check: Compare with reverse)

પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]

સ્કેન કરેલ નંબર even છે કે odd તે શોધવા પાયથોન કોડ વિકસાવો અને યોગ્ય મેસેજ પ્રિન્ટ કરો.

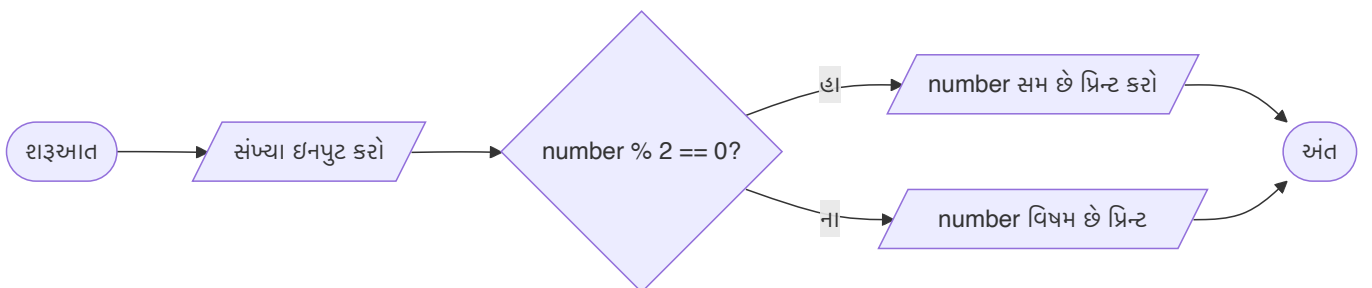
જવાબ:

```

# સંખ્યા સમ છે કે વિષમ તે તપાસવાનો પ્રોગ્રામ
# વપરાશકર્તા પાસેથી સંખ્યા લો
number = int(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))

# સંખ્યા સમ છે કે વિષમ તે તપાસો
if number % 2 == 0:
    print(f"{number} એક સમ સંખ્યા છે")
else:
    print(f"{number} એક વિષમ સંખ્યા છે")
  
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "MODE" (Modulo Operation Determines Even-odd)

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

ફંક્શનની વ્યાખ્યા આપો. ચુઝર ડિફાઇન ફંક્શન યોગ્ય ઉદાહરણ આપી સમજાવો.

જવાબ:

ફંક્શન એ કોડનો એવો બ્લોક છે જે ચોક્કસ કાર્ય કરવા માટે વ્યવસ્થિત અને ફરીથી ઉપયોગ કરી શકાય છે. યુઝર-ડિફાઇન ફંક્શન એ પ્રોગ્રામર દ્વારા બનાવવામાં આવેલા ફંક્શન છે જે કસ્ટમ ઓપરેશન કરે છે.

યુઝર-ડિફાઇન ફંક્શનના ઘટકો:

- **def કીવર્ડ:** ફંક્શન વ્યાખ્યાની શરૂઆત દર્શાવે છે
- **ફંક્શન નામ:** ફંક્શન માટે ઓળખકર્તા
- **પેરામીટર્સ:** ઇનપુટ વેલ્યુઝ (વૈકલ્પિક)
- **ડોકસ્ટ્રિંગ:** ફંક્શનનું વર્ણન (વૈકલ્પિક)
- **ફંક્શન બોડી:** એક્ઝિક્યુટ થનાર કોડ
- **રિટર્ન સ્ટેટમેન્ટ:** આઉટપુટ વેલ્યુ (વૈકલ્પિક)

ઉદાહરણ:

```
# લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ ગણવા માટેનું યુઝર-ડિફાઇન ફંક્શન
def calculate_area(length, width):
    """
    લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ ગણે છે
    આરગ્યુમેન્ટ્સ:
        length: લંબચોરસની લંબાઈ
        width: લંબચોરસની પહોળાઈ
    રિટર્ન:
        લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ
    """
    area = length * width
    return area

# ફંક્શન કૉલ કરો
result = calculate_area(5, 3)
print(f"લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ: {result}")
```

મેમરી ટ્રીક: "DRAPE" (Define function, Receive parameters, Acquire result, Process data, End with return)

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

વિવિધ સ્ટ્રિંગ ઓપરેશનની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ ઉદાહરણનો ઉપયોગ કરીને સમજાવો.

જવાબ:

પાયથોનમાં સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ:

ઓપરેશન	વર્ણન
Concatenation	+ નો ઉપયોગ કરીને સ્ટ્રિંગ્સ જોડવી
Repetition	* નો ઉપયોગ કરીને સ્ટ્રિંગ રિપીટ કરવી
Indexing	પોઝિશન દ્વારા કેરેક્ટર એક્સેસ કરવા
Slicing	સ્ટ્રિંગનો ભાગ એક્સટ્રેક્ટ કરવો
Methods (len, upper, lower, વગેરે)	સ્ટ્રિંગ મેનિપ્યુલેશન માટે બિલ્ટ-ઇન ફંક્શન્સ
Membership Testing	સ્ટ્રિંગમાં સબસ્ટ્રિંગ છે કે નહીં તે તપાસવું
Formatting	ફોર્મેટેડ સ્ટ્રિંગ્સ બનાવવી
Escape Sequences	\ થી શરૂ થતા સ્પેશિયલ કેરેક્ટર્સ

ત્રણ સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ વિથ ઉદાહરણ:

1. સ્ટ્રિંગ Concatenation:

```
first_name = "John"
last_name = "Doe"
full_name = first_name + " " + last_name
print(full_name)  # આઉટપુટ: John Doe
```

2. સ્ટ્રિંગ Slicing:

```
message = "Python Programming"
print(message[0:6])    # આઉટપુટ: Python
print(message[7:])     # આઉટપુટ: Programming
print(message[-11:])  # આઉટપુટ: Programming
```

3. સ્ટ્રિંગ Methods:

```
text = "python programming"
print(text.upper())    # આઉટપુટ: PYTHON PROGRAMMING
print(text.capitalize()) # આઉટપુટ: Python programming
print(text.replace("python", "Java")) # આઉટપુટ: Java programming
```

મેમરી ટ્રીક: "CSM" (Concatenate strings, Slice portions, Manipulate with methods)

પ્રશ્ન 4(અ) OR [3 ગુણ]

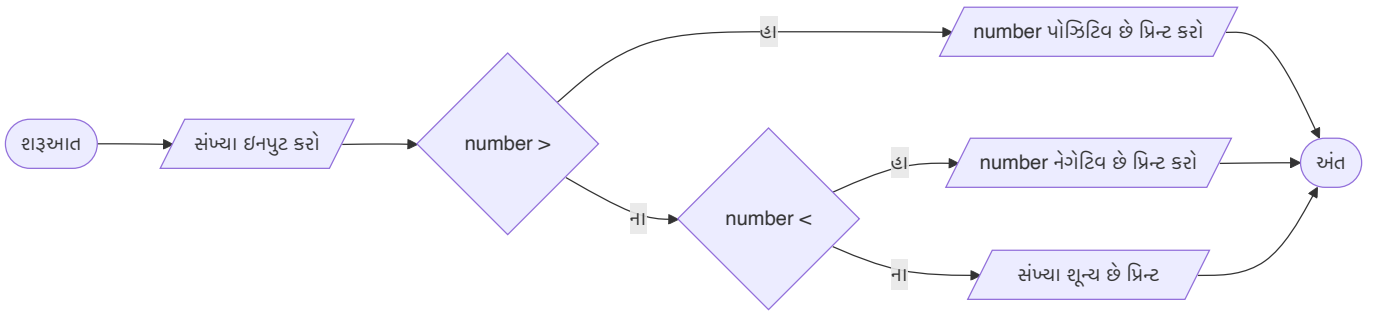
પોઝિટિવ અને નેગેટિવ નંબર તપાસવા પાયથોન કોડ બનાવો.

જવાબ:

```
# સંખ્યા પોઝિટિવ છે કે નેગેટિવ તે તપાસવાનો પ્રોગ્રામ
# વપરાશકર્તા પાસેથી સંખ્યા લો
number = float(input("એક સંખ્યા દાખલ કરો: "))

# સંખ્યા પોઝિટિવ, નેગેટિવ, કે શૂન્ય છે તે તપાસો
if number > 0:
    print(f"{number} એક પોઝિટિવ સંખ્યા છે")
elif number < 0:
    print(f"{number} એક નેગેટિવ સંખ્યા છે")
else:
    print("સંખ્યા શૂન્ય છે")
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "SIGN" (See If Greater than 0, Negative otherwise)

પ્રશ્ન 4(બ) OR [4 ગુણ]

યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે local અને global વેરિએબલ સમજાવો.

જવાબ:

પાયથોનમાં વેરિએબલ્સના અલગ-અલગ સ્કોપ્સ હોઈ શકે છે:

વેરિએબલ પ્રકાર	વર્ણન
Local Variable	ફંક્શનની અંદર વ્યાખ્યાયિત અને માત્ર તે ફંક્શનની અંદર જ એક્સેસિબલ
Global Variable	ફંક્શનની બહાર વ્યાખ્યાયિત અને પ્રોગ્રામના તમામ ભાગમાં એક્સેસિબલ

ઉદાહરણ:

```
# Global વેરિએબલ
count = 0 # આ Global વેરિએબલ છે

def update_count():
    # Local વેરિએબલ
    local_var = 5 # આ Local વેરિએબલ છે

    # ફંક્શનની અંદર Global વેરિએબલ એક્સેસ કરવો
    global count
    count += 1
```



```

print(f"Local વેરિએબલ: {local_var}")
print(f"Global વેરિએબલ (ફંક્શનની અંદર): {count}")

# ફંક્શન કૉલ કરો
update_count()

# ફંક્શનની બહાર વેરિએબલ એક્સેસ કરવા
print(f"Global વેરિએબલ (ફંક્શનની બહાર): {count}")

# આ અનકમેન્ટ કરવાથી એરર આવશે
# print(local_var) # NameError: name 'local_var' is not defined

```

આઉટપુટ:

```

Local વેરિએબલ: 5
Global વેરિએબલ (ફંક્શનની અંદર): 1
Global વેરિએબલ (ફંક્શનની બહાર): 1

```

મેમરી ટ્રીક: "SCOPE" (Some variables Confined to function Only, Program-wide Exposure for others)

પ્રશ્ન 4(ક) OR [7 ગુણ]

વિવિધ લિસ્ટ ઓપરેશનની યાદી બનાવો અને કોઈપણ ત્રણ ઉદાહરણનો ઉપયોગ કરીને સમજાવો.

જવાબ:

પાયથોનમાં લિસ્ટ ઓપરેશન્સ:

ઓપરેશન	વર્ણન
લિસ્ટ બનાવવી	સ્કવેર બ્રેકેટ્સ [] નો ઉપયોગ
ઇન્ડેક્સિંગ	પોઝિશન દ્વારા એલિમેન્ટ એક્સેસ કરવા
સ્લાઇસિંગ	લિસ્ટના ભાગો એક્સટ્રેક્ટ કરવા
એપેન્ડ	છેલ્લે એલિમેન્ટ ઉમેરવા
ઇન્સર્ટ	ચોક્કસ પોઝિશન પર એલિમેન્ટ ઉમેરવા
રિમૂવ	ચોક્કસ એલિમેન્ટ દૂર કરવા
પોપ	એલિમેન્ટ દૂર કરવું અને પાછું મેળવવું
સોર્ટ	લિસ્ટ એલિમેન્ટ્સ ઓર્ડર કરવા
રિવર્સ	લિસ્ટનો ક્રમ ઊલટાવવો
એક્સ્ટેન્ડ	લિસ્ટ્સ જોડવી
લિસ્ટ કોમ્પ્રિહેન્શન્સ	એક્સપ્રેશન્સનો ઉપયોગ કરીને લિસ્ટ બનાવવી

ત્રણ લિસ્ટ ઓપરેશન્સ વિથ ઉદાહરણ:

1. લિસ્ટ ઇન્ડેક્સિંગ અને સ્લાઇસિંગ:

```
fruits = ["apple", "banana", "cherry", "orange", "kiwi"]
print(fruits[1])      # આઉટપુટ: banana
print(fruits[-1])     # આઉટપુટ: kiwi
print(fruits[1:4])    # આઉટપુટ: ['banana', 'cherry', 'orange']
```

2. લિસ્ટ મેથડ્સ (append, insert, remove):

```
numbers = [1, 2, 3]
numbers.append(4)      # છેલ્લે 4 ઉમેરો
print(numbers)         # આઉટપુટ: [1, 2, 3, 4]

numbers.insert(0, 0)   # પોઝિશન 0 પર 0 ઇન્સર્ટ કરો
print(numbers)         # આઉટપુટ: [0, 1, 2, 3, 4]

numbers.remove(2)      # 2 વેલ્યુ ધરાવતો એલિમેન્ટ દૂર કરો
print(numbers)         # આઉટપુટ: [0, 1, 3, 4]
```

3. લિસ્ટ કોમ્પ્રિહેન્શન્સ:

```
# સ્ક્વેર્સની લિસ્ટ બનાવવી
squares = [x**2 for x in range(1, 6)]
print(squares) # આઉટપુટ: [1, 4, 9, 16, 25]

# સમ સંખ્યાઓ ફિલ્ટર કરવી
numbers = [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10]
evens = [x for x in numbers if x % 2 == 0]
print(evens)   # આઉટપુટ: [2, 4, 6, 8, 10]
```

મેમરી ટ્રીક: "AIM" (Access with index, Insert/modify elements, Make using comprehensions)

પ્રશ્ન 5(અ) [3 ગુણ]

લિસ્ટમાં આપેલ બે એલિમેન્ટ્સને સ્વેપ કરવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ:

```
# લિસ્ટમાં બે એલિમેન્ટ્સને સ્વેપ કરવાનો પ્રોગ્રામ
def swap_elements(my_list, pos1, pos2):
    """
    લિસ્ટમાં pos1 અને pos2 પોઝિશન પરના એલિમેન્ટ્સને સ્વેપ કરે છે
    """
    # પોઝિશન્સ માન્ય છે કે નહીં તે તપાસો
    if 0 <= pos1 < len(my_list) and 0 <= pos2 < len(my_list):
        # એલિમેન્ટ્સ સ્વેપ કરો
        my_list[pos1], my_list[pos2] = my_list[pos2], my_list[pos1]
        return True
```

```

else:
    return False

# ઉદાહરણ
numbers = [10, 20, 30, 40, 50]
print("મૂળ લિસ્ટ:", numbers)

# પોઝિશન 1 અને 3 પરના એલિમેન્ટ્સ સ્વેપ કરો
if swap_elements(numbers, 1, 3):
    print("સ્વેપ પછી:", numbers)
else:
    print("અમાન્ય પોઝિશન્સ")

```

આઉટપુટ:

```

મૂળ લિસ્ટ: [10, 20, 30, 40, 50]
સ્વેપ પછી: [10, 40, 30, 20, 50]

```

મેમરી ટ્રીક: "SWAP" (Select positions, Watch boundaries, Assign simultaneously, Print result)

પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]

પાયથોનનાં Math મોડ્યુલ અને random મોડ્યુલ ઉદાહરણનાં ઉપયોગ કરીને સમજાવો.

જવાબ:

Math અને random મોડ્યુલ મેથેમેટિકલ ઓપરેશન્સ અને રેન્ડમ નંબર જનરેશન માટેના ફંક્શન્સ પ્રદાન કરે છે.

Math મોડ્યુલ:

```

import math

# કોન્સ્ટન્ટ્સ
print(math.pi)          # આઉટપુટ: 3.141592653589793
print(math.e)            # આઉટપુટ: 2.718281828459045

# મેથેમેટિકલ ફંક્શન્સ
print(math.sqrt(16))     # આઉટપુટ: 4.0
print(math.ceil(4.2))    # આઉટપુટ: 5
print(math.floor(4.8))   # આઉટપુટ: 4
print(math.pow(2, 3))    # આઉટપુટ: 8.0

```

Random મોડ્યુલ:

```

import random

# 0 અને 1 વચ્ચેની રેન્ડમ ફ્લોટ
print(random.random())    # આઉટપુટ: 0.123... (રેન્ડમ)

# રેન્ડમ અંદર રેન્ડમ ઇન્ટીજર
print(random.randint(1, 10)) # આઉટપુટ: 7 (1 અને 10 વચ્ચે રેન્ડમ)

```

```
# સીકવન્સમાંથી રેન્ડમ પસંદગી
colors = ["red", "green", "blue"]
print(random.choice(colors)) # આઉટપુટ: "green" (રેન્ડમ)

# લિસ્ટને શફલ કરવી
numbers = [1, 2, 3, 4, 5]
random.shuffle(numbers)
print(numbers) # આઉટપુટ: [3, 1, 5, 2, 4] (રેન્ડમ)
```

મેમરી ટ્રીક: "MR-CS" (Math for Calculations, Random for Choice and Shuffling)

પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]

Tuple ફંક્શન અને ઓપરેશન દર્શાવવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ:

```
# Tuple ફંક્શન અને ઓપરેશનનું પ્રદર્શન

# Tuples બનાવવા
empty_tuple = ()
single_item_tuple = (1,) # અહીં કોમા અગત્યનો છે
mixed_tuple = (1, "Hello", 3.14, True)
nested_tuple = (1, 2, (3, 4))

# Tuple એક્સેસ કરવા
print("એક્સેસ કરવા:")
print(mixed_tuple[0]) # આઉટપુટ: 1
print(mixed_tuple[-1]) # આઉટપુટ: True
print(nested_tuple[2][0]) # આઉટપુટ: 3

# Tuple સ્લાઇસિંગ
print("\nTuple સ્લાઇસિંગ:")
print(mixed_tuple[1:3]) # આઉટપુટ: ("Hello", 3.14)

# Tuple જોડવા (concatenation)
tuple1 = (1, 2, 3)
tuple2 = (4, 5, 6)
tuple3 = tuple1 + tuple2
print("\nજોડાયેલ tuple:", tuple3) # આઉટપુટ: (1, 2, 3, 4, 5, 6)

# Tuple રિપિટિશન
repeated_tuple = tuple1 * 3
print("\nરિપીટ થયેલ tuple:", repeated_tuple) # આઉટપુટ: (1, 2, 3, 1, 2, 3, 1, 2, 3)

# Tuple મેથડ્સ
numbers = (1, 2, 3, 2, 4, 2)
print("\n2ની સંખ્યા:", numbers.count(2)) # આઉટપુટ: 3
print("3નો ઇન્ડેક્સ:", numbers.index(3)) # આઉટપુટ: 2
```

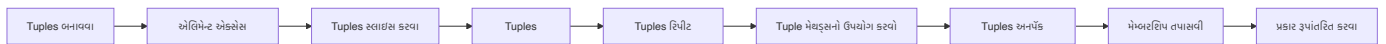
```
# Tuple અનર્પેક્ષિંગ
print("\nTuple અનર્પેક્ષિંગ:")
x, y, z = (10, 20, 30)
print(f"x={x}, y={y}, z={z}") # આઉટપુટ: x=10, y=20, z=30

# Tupleમાં એલિમેન્ટ છે કે નહીં તે તપાસવું
print("\nમેમ્બરશિપ ટેસ્ટિંગ:")
print(3 in numbers) # આઉટપુટ: True
print(5 in numbers) # આઉટપુટ: False

# લિસ્ટને tupleમાં અને tupleને લિસ્ટમાં રૂપાંતરિત કરવું
my_list = [1, 2, 3]
my_tuple = tuple(my_list)
print("\nલિસ્ટથી tuple:", my_tuple)

back_to_list = list(my_tuple)
print("tupleથી લિસ્ટ:", back_to_list)
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "CASC-RUMTC" (Create, Access, Slice, Concatenate, Repeat, Use methods, Membership test, Tuple conversion)

પ્રશ્ન 5(અ) OR [3 ગુણ]

લિસ્ટમાં સામેલ એલિમેન્ટનો સરવાળો કરવા પાયથોન કોડ લખો.

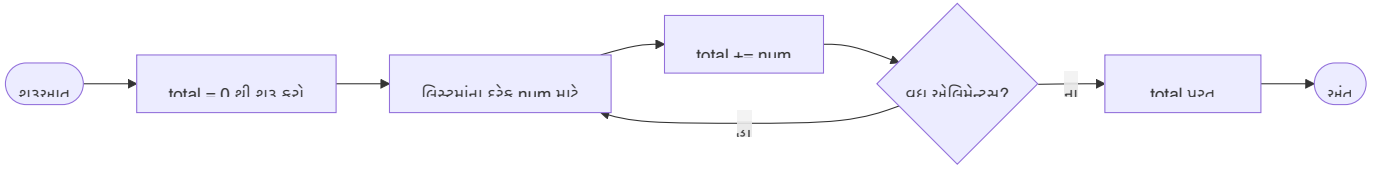
જવાબ:

```
# લિસ્ટના એલિમેન્ટ્સનો સરવાળો કરવા માટેનો પ્રોગ્રામ
def sum_of_elements(numbers):
    """
    લિસ્ટના બધા એલિમેન્ટ્સનો સરવાળો કરે છે
    """
    total = 0
    for num in numbers:
        total += num
    return total

# ઉદાહરણ
my_list = [10, 20, 30, 40, 50]
print("લિસ્ટ:", my_list)
print("એલિમેન્ટ્સનો સરવાળો:", sum_of_elements(my_list)) # આઉટપુટ: 150

# બિલ્ટ-ઇન sum() ફંક્શનનો ઉપયોગ કરીને વૈકલ્પિક રીત
print("બિલ્ટ-ઇન ફંક્શનનો ઉપયોગ કરીને સરવાળો:", sum(my_list)) # આઉટપુટ: 150
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "SITE" (Sum Initialized To zero, Elements added one by one)

પ્રશ્ન 5(બ) OR [4 ગુણ]

નીચે આપેલ built in functionsનો ઉપયોગ સમજાવો:

૧) Print() ૨) Min() ૩) Sum() ૪) Input()

જવાબ:

ફંક્શન	હેતુ	ઉદાહરણ	આઉટપુટ
print()	કન્સોલ પર આઉટપુટ દર્શાવે છે	<code>print("Hello World")</code>	Hello World
min()	iterableમાંથી સૌથી નાના આઈટમને પરત કરે છે	<code>min([5, 3, 8, 1])</code>	1
sum()	iterableમાંના તમામ આઈટમ્સનો સરવાળો આપે છે	<code>sum([1, 2, 3, 4])</code>	10
input()	વપરાશકર્તા પાસેથી ઇનપુટ વાંચે છે	<code>name = input("નામ દાખલ કરો: ")</code>	(વપરાશકર્તાની ઇનપુટની રાહ જુએ છે)

ઉદાહરણ કોડ:

```

# print() ફંક્શન
print("હેલો, પાયથોન!") # મૂળભૂત આઉટપુટ
print("a", "b", "c", sep="-") # સેપરેટર સાથે આઉટપુટ: a-b-c
print("નવી લાઇન નહીં", end=" ") # કસ્ટમ end કેરેક્ટર
print("એક જ લાઇનમાં") # આઉટપુટ: નવી લાઇન નહીં એક જ લાઇનમાં

# min() ફંક્શન
numbers = [15, 8, 23, 4, 42]
print("ન્યૂનતમ મૂલ્ય:", min(numbers)) # આઉટપુટ: 4
print("5, 2, 9 માંથી ન્યૂનતમ:", min(5, 2, 9)) # આઉટપુટ: 2
chars = "wxyz"
print("ન્યૂનતમ અક્ષર:", min(chars)) # આઉટપુટ: w

# sum() ફંક્શન
print("સંખ્યાઓનો સરવાળો:", sum(numbers)) # આઉટપુટ: 92
print("પ્રારંભિક મૂલ્ય સાથે સરવાળો:", sum(numbers, 10)) # આઉટપુટ: 102

# input() ફંક્શન
user_input = input("કંઈક દાખલ કરો: ") # વપરાશકર્તાને ઇનપુટ માટે પ્રોમ્પ્ટ કરે છે
print("તમે દાખલ કર્યું:", user_input) # વપરાશકર્તાનો ઇનપુટ દર્શાવે છે
  
```

મેમરી ટ્રીક: "PMSI" (Print to display, Min for smallest, Sum for total, Input for reading)

પ્રશ્ન 5(ક) OR [7 ગુણ]

સેટ ફંક્શન અને ઓપરેશન દર્શાવવા પાયથોન કોડ લખો.

જવાબ:

```
# સેટ ફંક્શન અને ઓપરેશનનું પ્રદર્શન

# સેટ બનાવવા
empty_set = set() # ખાલી સેટ
numbers = {1, 2, 3, 4, 5}
duplicates = {1, 2, 2, 3, 4, 4, 5} # ડુપ્લિકેટ આપોઆપ દૂર થાય છે
print("મૂળ સેટ:", numbers)
print("ડુપ્લિકેટ સાથેનો સેટ:", duplicates) # આઉટપુટ: {1, 2, 3, 4, 5}

# એલિમેન્ટ ઉમેરવા
numbers.add(6)
print("\n6 ઉમેર્યા પછી:", numbers) # આઉટપુટ: {1, 2, 3, 4, 5, 6}

# અનેક એલિમેન્ટ્સ સાથે અપડેટ કરવું
numbers.update([7, 8, 9])
print("અપડેટ કર્યા પછી:", numbers) # આઉટપુટ: {1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9}

# એલિમેન્ટ્સ દૂર કરવા
numbers.remove(5) # એલિમેન્ટ ન મળે તો એરર આપે
print("\n5 દૂર કર્યા પછી:", numbers)

numbers.discard(10) # એલિમેન્ટ ન મળે તો કોઈ એરર નહીં
print("10 discard કર્યા પછી:", numbers) # કોઈ ફેરફાર નહીં

popped = numbers.pop() # આપમેળે એક એલિમેન્ટ દૂર કરે અને પરત કરે
print("pop કરેલ એલિમેન્ટ:", popped)
print("pop પછી:", numbers)

# સેટ ઓપરેશન્સ
set1 = {1, 2, 3, 4, 5}
set2 = {4, 5, 6, 7, 8}

# યુનિયન
union_set = set1 | set2 # અથવા set1.union(set2)
print("\nયુનિયન:", union_set) # આઉટપુટ: {1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8}

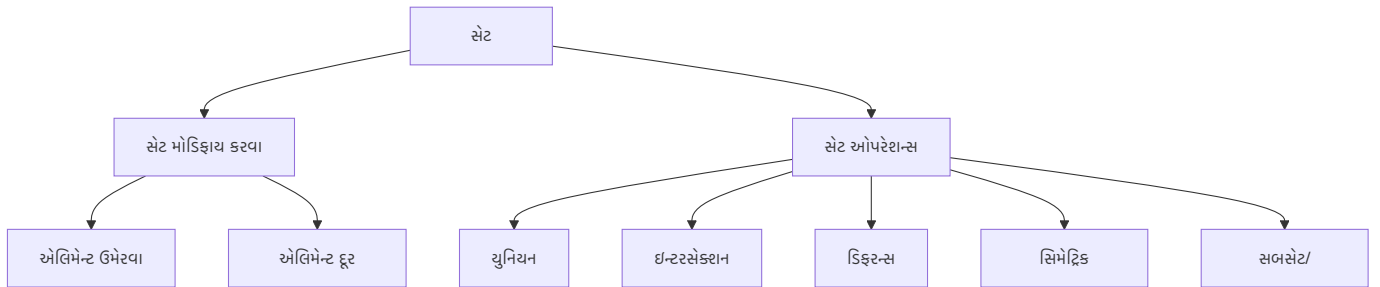
# ઇન્ટરસેક્શન
intersection_set = set1 & set2 # અથવા set1.intersection(set2)
print("ઇન્ટરસેક્શન:", intersection_set) # આઉટપુટ: {4, 5}

# ડિફરન્સ
difference_set = set1 - set2 # અથવા set1.difference(set2)
print("ડિફરન્સ (set1 - set2):", difference_set) # આઉટપુટ: {1, 2, 3}
```

```
# સિમેટ્રિક ડિફરન્સ
symmetric_diff = set1 ^ set2 # અથવા set1.symmetric_difference(set2)
print("સિમેટ્રિક ડિફરન્સ:", symmetric_diff) # આઉટપુટ: {1, 2, 3, 6, 7, 8}

# સબસેટ અને સુપરસેટ
subset = {1, 2}
print("\nજું {1, 2} એ set1નો સબસેટ છે?", subset.issubset(set1)) # આઉટપુટ: True
print("જું set1 એ {1, 2}નો સુપરસેટ છે?", set1.issuperset(subset)) # આઉટપુટ: True
```

આકૃતિ:

મેમરી ટ્રીક: "CARDS-UI" (Create, Add, Remove, Discard elements, Set operations - Union, Intersection)